

De strijd van Terstroet en Heeseman 'tot de laatste man en de laatste patroon', Knegsel mei 1940

Bart Beex

Duitse troepen overschrijden in de vroege ochtend van 10 mei 1940 de Nederlandse grens. Niet geheel onverwacht, ondanks de lang aangehouden wens opnieuw neutraal te blijven. Mochten wij onverhoopt worden aangevallen zouden wij enige tijd zelfstandig strijd moeten voeren in afwachting van spoedige steun van Frankrijk en Groot-Brittannië. Het accent bij de verdediging ligt op het hart van Nederland, de Vesting Holland, omringd door hoofdlinies als die van IJssel en Maas met daarachter de Grebbelinie en in het zuiden, beneden de grote rivieren, de Peel-Raamstelling. Laatstgenoemde bezet door het IIIe Legerkorps en de Peeldivisie die een vijandelijke doortocht door Noord-Brabant en Limburg richting Vesting Holland krachtig moeten tegengaan, mocht de Maaslinie worden overschreden.

Wachtmeester Terstroet en dienstplichtig soldaat Heeseman, ingedeeld bij de bezetting van vak Weert van de Peel-Raamstelling, zullen hun opdracht "tot de laatste man en laatste patroon" trouw gestalte geven. En de status van 'Held van het Vaderland' toebedacht krijgen na hun sneuvelen in Knegsel. Een reconstructie van hun bijdrage aan de verdediging van Nederland.

Soldaat Heeseman. Collectie Portretten Stadsarchief Rotterdam

Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940

Tijdens de Meidagen 1940 worden de gevechtshandelingen van de Nederlandse eenheden op schrift gesteld in oorlogsdagboeken, gevechtsberichten en verlieslijsten. In het zicht van de capitulatie wordt het bevel gegeven alle schriftelijke documenten van het operationeel handelen van alle strijdkrachten tijdens de Meidagen te vernietigen. Al snel daarna wil men verklaren hoe het zo mis heeft kunnen gaan en een reconstructie van de gebeurtenissen is daarom noodzakelijk. Enkele commandanten geven

opdracht alsnog de Meidagen te documenteren. Uiteindelijk doet op 24 mei 1940 ook de opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, generaal Winkelman, een algehele oproep tot reconstructie: *'Het is van zeer veel belang, dat de krijgsgeschiedenis van de periode van 10 mei j.l. tot na de verovering van de Zeeuwse eilanden door de Duitse strijdkrachten met nauwkeurigheid wordt vastgelegd.'*

Het zijn deze documenten, die zich bevinden bij het Nederlands Instituut Militaire Historie, die een belangrijke bron vormen bij de reconstructie van de belevenissen van Terstroet en Heeseman in mei 1940.

Mobilisatie

Maar eerst wat voorafgaat. Op 28 augustus 1939 kondigt Nederland de algehele mobilisatie af. Het kabinet-De Geer reageert daarmee op de oorlogsdreiging in Europa. Alle soldaten die tussen 1924 en 1939 in dienst waren geweest worden onder de wapenen geroepen. Met die parate krijgsmacht wil het neutrale Nederland zijn grenzen veiligstellen en zo nodig met de wapenen verdedigen.

Een paar dagen later, op 1 september, vallen Duitse troepen Polen binnen. Engeland en Frankrijk verklaren daarop Duitsland de oorlog. Het lange wachten gepaard aan oefenen en inrichten van de verdediging begint. Plannen worden gemaakt en bijgesteld, daarbij anticiperend op mogelijke internationale hulp en varianten van Duitse plannen.

De Peel-Raamstelling

Onderdeel van het Duitse aanvalsplan is de opmars door Noord-Brabant. Op hun weg moeten zij twee verdedigingslijnes nemen: de Maaslinie, aansluitend op de IJssellinie, en, in het verlengde van de Grebbelinie, de Peel-Raamstelling. Laatstgenoemde bevindt zich op zo'n tien tot twintig kilometer achter de Maaslinie en loopt van Grave aan de Maas, door de Peel en vervolgens langs de Zuid-Willemsvaart naar de Belgische grens. Daar weer lopen feitelijk twee linies door elkaar: een door onderdelen gevormde linie en een door de Genie in gewapende beton gebouwde linie, compleet met loopgraven, mijnevelden en prikkeldraadversperringen. De laatste is veel sterker, maar niet te camoufleren en nog niet helemaal klaar.

De opdracht voor alle onderdelen in de Peel-Raamstelling luidt: "Standhouden achter de Zuid-Willemsvaart tot de laatste man en de laatste patroon; overgang van de vijand over het kanaal met alle middelen beletten."

Winkelman, eerst sinds begin 1940 de nieuwe opperbevelhebber, heeft weinig vertrouwen in het nut van de Peel-Raamstelling als stoplijn. Zonder de troepen terplekke op de hoogte te brengen besluit hij om onmiddellijk na een Duitse inval de hoofdmacht, het IIIe legerkorps en de Lichte Divisie, achter de grote rivieren terug te trekken. Laatstgenoemde Lichte Divisie, een moderne mobiele eenheid, had een gebied van Weert tot Tilburg moeten afschermen en de Duitsers moeten doen afzien van het benutten van de ontbrekende aansluiting van Belgische en Nederlandse verdedigingslijnes. Met genoemd besluit is de Peel-Raamstelling nog hooguit een vertragingsslijn. En resteert bij gebrek aan passende ruggensteun aan het zuidelijk front niets anders in geval van overmacht desperaat hopen op hulp van geallieerde troepen. In het kader van genoemd besluit van Winkelman moet ook gezien worden het onttrekken aan de stelling van zwaarder modern materieel, zoals van het Korps Rijdende Artillerie. Op het laatste moment enigszins gecompenseerd met haastig geformeerde afdelingen van het nieuwe 20^e Regiment Artillerie, waarvan de eerste afdeling in het zuiden bij Weert, de tweede in het midden van de stelling en de derde nabij Mill in het noorden.

Vak Weert

Het vak Weert is het rechtervak van de Peel-Raamstelling en is niet aangeleund. Langs de Zuid-Willemsvaart, voor de zinkfabriek in Dorplein tot aan de eerste Belgische opstellingen is namelijk een

gat van ongeveer acht kilometer. Het 4^e Grensbataljon (4 G.B.) vormt het middelste bataljon van dat vak Weert. Hun stelling loopt langs de Zuid-Willemsvaart, links aangeleund door het eerste bataljon van het 30ste Regiment Infanterie (I-30 R.I.), rechts door de 2de Afdeling van het 41ste Regiment Infanterie (II-41 R.I.).

Schets toestand op 10 mei 1940 (Bron: Groene Reeks)

4 G.B. bestaat uit de Staf met Verbindings-Afdeling, drie tirailleurscompagnieën, twee secties zware mitrailleurs, vier stukken pantserafweergeschut (pag, met kaliber van 4,7 cm), vier 2 cm geweren tegen pantserdoelen (t.p.) en een sectie mortieren. Verder is ingedeeld, ter beschikking van de Bataljons-Commandant (B.C.), 1ste Afdeling van het 20ste Regiment Artillerie (I-20 R.A.), bestaande uit twaalf stukken 8 Staal (geschut met kaliber van 8 cm). Commandant is majoor Fortanier. Het is zijn verslag dat een belangrijke bron voor dit artikel is.

8 Staal (Bron: NIMH)

I-20 R.A.

I-20 R.A. is, om eerder beschreven reden, op het laatste moment geformeerd in Bergen op Zoom in april 1940, ingedeeld bij 4 G.B. en op de 27ste van die maand vertrokken richting de meest zuidelijke sector van de Peel-Raamstelling.

De geoefendheid van het geheel is matig. In de bewegingsoorlog is het laatste jaar praktisch in het geheel niet geoefend. Er is bijna uitsluitend gewerkt in de stelling. En de ondersteunende artillerie, I-20 R.A., is zelfs in het geheel ongeoeffend. Men is uitgerust met de uit de verstofte magazijnen opgediepte zogeheten 8 staal kanonnen, gemonteerd op onderstellen, affuit nog met houten wielen met ijzerbeslag, met voorwagen, door zes paarden getrokken. Dit wapen is nog niet uitgerust met speciale terugstootlopen waardoor bij het afvuren ze meer dan een halve meter omhoog springen en daarna direct moeten worden nagericht. En dat dus na elk schot. Het verouderde geschut, in tegenstelling tot het teruggehaalde moderne materieel, vereist een vrij schootsveld. Daarbij komt nog dat gebruik wordt gemaakt van gescheiden lading en het effectief bereik slechts 4000 meter is. Gefabriceerd door Krupp, ingevoerd bij het Nederlandse leger vanaf 1881, als verouderd opgeslagen in depots na WW1 om weer dienst te doen in 1940.

In de amper twee weken voorbereidingstijd hebben noch officieren, noch onderofficieren of soldaten ooit met deze vuurmond geschoten. En met het verouderde materiaal is het treurig gesteld. Diverse uitrustingsstukken ontbreken. Illusterend is dat de te verschieten granaten van roest moeten worden ontdaan. Samenvattend: de commandant van I-20 R.A. ziet zich geconfronteerd met gebrek aan materiaal, kennis en geoefendheid.

Wertha-brouwerij

Actie in de stelling

In de middag van dinsdag 7 mei klinkt het alarm en krijgt men opdracht onmiddellijk de stelling te bezetten. Een en ander verloopt vlekkeloos, mede dankzij het meermalen oefenen. Al na twee uur ontvangt de vakcommandant het bericht "Stelling gereed en compleet bezet". Een Duitse aanval wordt

verwacht in de morgen van 10 mei. De opdracht, standhouden tot de laatste man en de laatste kogel, krijgt gestalte. De stellingen en commandoposten van de artillerie liggen aan weerszijden van de weg Weert-Leende, circa 2 kilometer van de Zuid-Willemsvaart. De twaalf stukken, verdeeld over drie batterijen, staan onder bevel van Van Wesseem en dienen hoofdzakelijk voor steun van het middelste bataljon van vak Weert onder commando van majoor Fortanier.

De infanteristen van het grensbataljon zijn beducht dat de vijand in Weert hoge gebouwen gaat gebruiken als uitkijkpost of mitrailleursnest. Daarom worden de drie batterijen gericht op drie hoge gebouwen aan de overkant van de vaart: de hoogbouw van het Landbouwbelang, de Meelfabriek en de Wertha brouwerij.

Op woensdag 8 en donderdag 9 mei wordt de stelling voor zoveel nodig verbeterd en het geschut gecamoufleerd met stro, takkenbossen en verse takken. Nadat op vrijdag 10 mei Duitse troepen de grens hebben overschreden wordt opdracht ontvangen alle bruggen, met uitzondering van de draaibrug en de ophaalbrug, te doen springen. Vanwege de evacuatie van de bevolking worden deze nog enkele uren gespaard.

Op één na blaast men de in de Zuid-Willemsvaart achtergebleven schepen op. Een in het bassin aanwezig Belgisch schip wordt tot zinken gebracht. De evacuatie gaat na de vernieling van de bruggen nog enige tijd verder over een aak dwars over het kanaal gelegd.

Als tegen de middag melding wordt ontvangen van de aanwezigheid van een vijandelijke artilleriemeetafdeling wordt daar op vuur afgegeven met 8 staal. De Duitse afdeling verplaatst zich. Vervolgens richt men zich op een colonne pantserwagens. Zo ook op een colonne voortuigen op de Roermondse weg. Dat vuren staakt als men opdracht krijgt zich klaar te maken voor de afmars.

Afmars richting Wilhelminakanaal

Rond één uur in de middag komt de vakcommandant persoonlijk de order brengen tot ontruimen van de stelling op een nader door hem te bepalen tijdstip en dat een nieuwe positie ingenomen gaat worden aan het Wilhelminakanaal, omgeving Haghorst, op de lijn Oirschot-Tilburg. De opdracht luidt gedurende de terugtocht door te stoten bij tegenstand van de vijand.

Artillerie wordt opgesteld in de bossen rechts van de betonweg Weert-Maarheeze, even voor de spoorwegovergang. Dit in afwachting van de infanterie, die ook langs die lijn gaat terugtrekken. Intussen rukt de vijand op onder andere via het gat in verdediging tussen de Nederlandse en Belgische linies, langs de niet verdedigde weg zinkfabriek-Dorplein, Budel, Soerendonk naar Maarheeze. De infanterie neemt ten noorden van de artillerie een verdedigende stelling in, en artillerie wordt opgesteld tegen eventuele vijandelijke pantserwagens. Als die dan komen, worden deze onder vuur genomen en enkele in brand geschoten. De vijand trekt zich terug. Dat de weg van de Maarheezerhutten naar Leende, tegen het landen van vliegtuigen, om de zoveel meter versperd is met eggen, ploegen, karren, rollen prikkeldraad et cetera bemoeilijkt het verder trekken in het donker. Het wordt een chaos. Paarden raken in paniek en vluchten, kanonnen en wagens blijven achter op de weg. Menig militair kiest het hazenpad. Ongeveer 250 man, infanteristen en artilleristen, zet de mars in het donker verder. Op weg naar Eindhoven wordt Maarheeze gepasseerd zonder tegenstand te ondervinden. Verondersteld wordt dat de vijand nog niet zo ver is opgerukt.

Leende blijkt echter, vanuit Heeze, intussen bezet door Duitsers van de 56ste Divisie die ter hoogte van Asten de Peel-Raamstelling hebben doorbroken en Leende vanuit het oosten bezet hebben en de uitgangen afgesloten. De verrassing is totaal. Midden in de nacht wordt men beschoten. Het geheel wordt uit elkaar geslagen en ieder probeert zich te verbergen. Systematisch zoeken Duitse pantserwagens met zoeklichten het dorp af. Het gros raakt krijgsgevangen. Kleine groepen ontkomen door tuinen, weilanden, akkers en hei. En raken op de dool. Burgers voorzien een aantal van burgerkleding, fiets en brood voor onderweg.

Op de ochtend van Pinksterzondag verzamelen de Duitsers de krijgsgevangenen bij het gebouw van de Boerenbond. Nog dezelfde ochtend gaan zij, ontwapend, te voet richting een provisorisch gevangenkamp in Asten.

Nederlandse krijgsgevangenen en Duitsers bij de voormalige Boerenbond. Met dank aan Bert-Jan Dierink.

Vuurgevecht in Knegsel

De commandant, de luitenant-adjutant en een aantal manschappen kunnen na een kort vuurgevecht dwars door tuinen en kippenrennen ontsnappen. En door hei ten noorden en noordwesten van Leende trekken zij richting Aalst. Alle kruispunten blijken bezet met pantserwagens en zij bespeuren voortdurend oprukkende colonnes, overkomende vliegtuigen en patrouilles van pantserwagens en motorrijders. Overdag verdergaan is onmogelijk.

Van burgers vernemen zij dat er in Eersel Franse troepen zouden zijn, dus vervolgt men richting Duizel en Eersel. Steeds weer signaleren ze de Duitse troepen en voelen ze zich opgejaagd door afdelingen wielrijders. Om sneller op te schieten gaat men op zoek naar boerenwagens met paarden. Dan, rond twee uur in de middag van die 13de mei, neemt de commandant twee motorrijders met duopassagiers onder vuur. Van alle kanten dagen met mitrailleurs gewapende patrouilles op. Het achttal is dan sterk drie pistolen, drie karabijnen en de rest ongewapend. Bij het vuurgevecht raakt eerste luitenant Fuld gewond aan het hoofd, soldaat Jansen van 21 R.A. gewond door een kogel in de bil, terwijl Terstroet van Staf I-20 R.A. en soldaat Heezemans van Staf 4 G.B. door commandant Fortanier niet worden teruggezien. De rest ziet zich geconfronteerd met hevig vuur en deelt zich op in groepjes om het vuur te verdelen. Een bos wordt aangestoken om achter de rookontwikkeling gedekt te kunnen terugtrekken.

Majoor Fortanier, luitenant-adjutant Fuld en soldaat Verkooijen van Staf 4 G.B. trekken zich terug op Knegsel. Van Fransen ontdekken zij geen spoor. In de loop van de nacht krijgen zij van boeren te horen dat de wachtmeester en nog een militair gesneuveld zijn. Bij Eersel zijn daarmee deze twee achtergebleven alsook korporaal Bol en soldaten Koning en Jansen van I-20 R.A.

Vervolgens begint soldaat Verkooijen 'bedenklijke tekenen van ongehoorzaamheid' te vertonen en meer last dan voordeel te bezorgen en krijgt opdracht zich van burgerkleding te voorzien en te verdwijnen.

Van Knegsel begeven de twee overgeblevenen zich op 14 mei over Veldhoven, Zandoerle, het zuiden van Wintelre naar het bosgebied tussen Middel- en Westelbeers. Op 15 mei marcheren zij vandaar tussen Diessen en Biesthoutakker in de richting van Goirle om vervolgens op de vijand te stuiten. Op donderdag 16 mei gaan zij ten zuiden van Goirle, dwars door het terrein, tot ten zuiden van Gilze. Daar ontmoeten ze een krantenjongen met een nummer van het Dagblad van Noord-Brabant, waaruit zij vernemen dat de Opperbevelhebber heeft bevolen dat de Nederlandse troepen de wapens moeten neerleggen. Daarop melden beide officieren zich bij de Duitsers op vliegveld Gilze-Rijen en worden per auto vervoerd naar Breda naar het stafkwartier van een Armeekorps gelegerd in Moederheil in Ginneken.

Op vrijdag 17 mei transporteert men hen, met een groot aantal Nederlandse militairen en een Franse krijgsgevangene, naar het gevangenkamp in St. Oedenrode, waar zij hun uitrusting moeten inleveren en met behoud van dolk en helm mogen vertrekken.

Het op schrift gesteld lokaal geheugen

Tot zover het verhaal zoals vastgelegd in de militaire verslagen van de Meidagen. In het Knegselse stellen C. Heeren en pastoor Houbraken hun versie van het gebeuren ook op papier. Daaruit onderstaande.

Allereerst het relaas van Heeren. In *Gewone mensen, ongewone tijden. Het leven van alleman in oorlogstijd in Vessem, Wintelre en Knegsel* verhaalt hij in 1994 over zijn herinneringen aan die Tweede Pinksterdag. Als men 's-morgens uit de kerk komt is er een groep van tien-twaalf Duitsers in huis die zich tegoed doet aan koffie, eieren en spek. Tegen de middag vertrekken ze weer, per fiets. In de namiddag komen families vanaf de Sneidershoek gevlucht richting het dorp. Nederlandse en Duitse militairen beschieten elkaar. Een groep Nederlandse soldaten, die 's-morgens bij Jan Bartels op de Wolfshoek koffiedronken, had zich verscholen in de bosjes op de splitsing Eerselse-Duizelseweg, bij de

boerderij van Bernard van de Ven. Die schoten op de Duitse soldaten. Daarbij sneuvelden twee Nederlanders: Jack Terstroet, die meteen dood was en op een ladder werd gelegd, en Willem Heeseman die bij de familie van de Ven in huis stierf. Hij zou nog naar zijn moeder hebben gevraagd. Zo memoreert Heeren.

Pastoor Houbraken begint de door hem in het zogeheten parochie-memoriaal opgetekende oorlogsherinneringen op 10 mei met 'Oorlog met Duitschland!' Om gelijk te vervolgen met Tweede Pinksterdag, 13 mei. Om half vier in de ochtend staan zeven- tot achthonderd Duitse soldaten in Knegsel. Zij blijven tot ongeveer drie uur-half vier in de middag en vertrekken in de richting Driehuis. Daar worden zij beschoten door enkele Nederlandse militairen. De Duitsers beantwoorden het vuur onmiddellijk.

Vrijwillig in 1939 aangemeld wachtmeester Terstroet, lichte 1914, krijgt een schot in de hersenen en moet op slag gedood zijn. Vaststelling van zijn identiteit geschiedt aan de hand van zijn halsplaatje. Dit vermeldt ook waartoe hij behoort, namelijk 7 R.V.A. (Regiment Veld Artillerie) en verder M.V. 1894 5. Heeseman, de tweede soldaat, die zwaargewond is aan linkerarm en borst, behoort tot 4 R.I., lichte 1939. Door de Rode Kruis-soldaten van het Duitse leger wordt hij aan zijn arm, zo schrijft de pastoor, 'liefderijk' verbonden en zij waarschuwen de familie van de Ven om de zwaargewonde op te nemen. Hier wordt hij in de schuur gedragen en voorzien van een bed van stro op de vloer, dekens en een hoofdkussen. Dit wordt, in de bewoordingen van de pastoor die rond vier uur bij hem wordt geroepen, zijn 'lijdens- en doodsonde'. Hij treft hem aan bij volle bewustzijn, hoort zijn biecht en geeft het H. Oliesel dat 'met grote godsvrucht' in ontvangst wordt genomen. Na enkele bemoedigende woorden over zijn schone vaderlandsliefde waarvoor wellicht hij zijn leven zou geven vertrekt pastoor Houbraken, en verneemt rond half twaalf zijn sterven.

Heinz Richter

In het eerder aangehaalde memoriaal schenkt de pastoor ook aandacht aan de door de Nederlandse militairen gedode Duitser. Begraven door de Duitsers op grond van de familie J. v.d. Ven in het gehucht Driehuis. Onder een bloeiend kersenboompje en gemarkeerd door een berkenhouten kruis. Op een plaatje, onder de met een kogel doorboorde helm, stond te lezen in Gotische tekst zijn naam, onderdeel en overlijdensdatum.

Het gaat om Oberschütze Heinz Manfred Richter. Zijn nekplaatje vermeldt 593-5 Krf. Ers. Abt., wat staat voor Kraftfahrt-Ersatz-Abteilung, 4. Hij is op 2 november 1918 geboren in Oderan (Sachsen).

In augustus 1940 vraagt de weermachtsofficier bij de weermachtsbevelhebber aan de burgemeester om toestemming voor het opgraven en vervoeren naar Eindhoven. Dat gebeurt door de Protestantse Begraafenisvereniging 'Helpt Elkander'. In 1949 wordt hij herbegraven in Ysselsteyn. Hij behoorde als motor-ordonnans tot Stab I/IR 234 van de 56ste Infanterie Divisie die op 12/13 mei oprukte in de Kempen.

Het veld van eer

Terug naar beide Nederlandse militairen. Hun begrafenis vindt met liturgische plechtigheid plaats. 'Doch de goede parochianen van Knegsel waren daarmee niet tevreden', aldus de pastoor. Er wordt geld bijeengebracht voor een passende uitvaart en voor een houten kruis met opschrift en ook nog voor ieder een H. Mis. Over het zwarte baarkleed van de katafalk ligt de Nederlandse driekleur. Op de kruisen naast de namen en data de woorden 'Hier rust onze vaderlandsche held'.

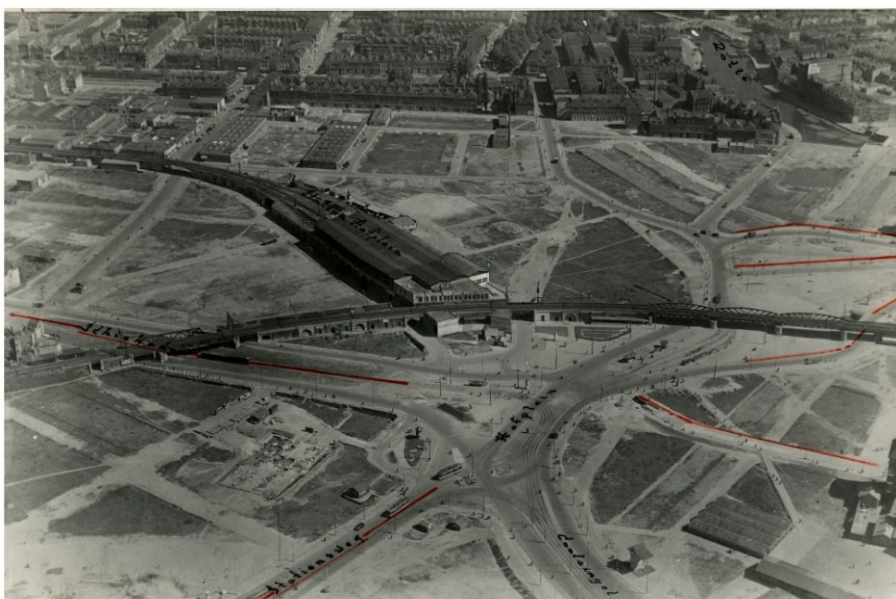
Op 29 mei 1941 geeft de moeder van Heeseman toestemming om haar zoon op te graven en te herbegraven naast Terstroet. Laatstgenoemde heeft een koopgraf, voorzien van marmeren kruis met daarin helm gegraveerd; dat van Heeseman is een graf van de Oorlogsgravenstichting. Mevrouw Terstroet en dochter Mies bezoeken nog jarenlang het graf. Zij logeren dan op de pastorie. In 1959 komt de Oorlogsstichting tot de conclusie dat Heeseman na het overlijden van diens moeder geen

familieleden meer heeft. En omdat de Stichting streeft naar het beperken van het aantal verspreid gelegen oorlogsgraven wil zij de hiervoor in aanmerking komende stoffelijke resten overbrengen naar haar militaire erevelden. Het graf van Heeseeman komt in aanmerking. In overleg met pastoor Peters en met instemming van mevrouw Terstroet vindt in 1976 de overbrenging plaats van beide graven naar de Grebbeberg.

'Gevallen voor het Vaderland'

De in Rotterdam in 1894 geboren en wonende pensionhouder Jacobus (Jacques) P.J. Terstroet was getrouwd met Maria Johanna Klaverdijk. Samen kregen zij in 1926 een dochter, Maria Wilhelmina, Mies. De familie woonde op de Stationsweg. Op 11 mei had men het huis moeten verlaten. Met het bombardement op Rotterdam op 14 mei zal ook hun woning verwoest worden en keert het niet terug bij de wederopbouw. De nabestaanden worden in zeer korte tijd met wel erg veel oorlogsellende geconfronteerd. Het ontvangen weduwen- en wezenpensioen zal een schrale troost geweest zijn.

Weggevaagde bewoning Stationsweg rechtsonder op luchtopname uit 1945

Wilhelmus Antonius (Willem) Heeseman staat geregistreerd als geboren in Rotterdam in 1919. Hij is enig kind van een onbekende vader en huishoudster Geertruida Maria Heeseman (1882-1958). Beide woonden samen in Overschie. In het burgerleven was deze dienstplichtige soldaat kantoorbediende. De moeder zal jaarlijks in mei het graf bezoeken.

Bijzonder vermeldenswaard is een ingezonden stuk in de *Eindhovensche en Meijerijse Courant* van 1 augustus 1940:

AAN ONZEN VADERLANDSCHEN HELD WILHELMUS HEESEMAN †

Van Staf 4^e Gr. Bat. Geboren te Overschie. Gesneuveld te Knegsel 13 mei 1940

Het toeval van het noodlot heeft mij, na mijn terugkeer uit krijgsgevangenschap geleid tot het vinden van Uw laatste rustplaats, die ik gisteren bezocht heb!

Ik wil dan Willem, nu ge in mijn onmiddellijke omgeving als held Uw graf hebt moeten vinden, op mij de plicht laten rusten om namens Uw 23 collega's-Soldaten, de tolk te zijn van kamer No. 27 van de Weertsche Kazerne, omdat ik overtuigd ben, dat Uw kameraden er instemmend, eenparig op hopen! Zaterdagavonds, toen we daar in Maarheeze aan de spoorweg slag leverden, hebben wij Uw moed bewonderd, en scheidten zich onze wegen, totdat ik gisteren Uw graf hier bij mijn woonplaats terugvond, tegelijk met de roem die over Uw laatste uren uitging!

Willem, dus een voorbeeld voor ons onderdeel, neen voor het geheele garnizoen tijdens de mobilisatie, ben je dat óók in het uiterste gebleven.

Wat een model van een karakter ben je voor ons geweest. Jij, die vanaf Uw lichtingsjaar (1938) soldaat waart, zette ons, ouderen dikwijls in de schaduw. Hoe onbegrijpelijk bereidwillig was je voor ons in Uw functie van Bureau-assistent! Een verzoek om zakenverlof kon jij op de meest ongelegen tijden voor ons zoo keurig in den juisten vorm gieten, en zóó kon het niet zijn, of jij, Willem, kreeg met de meeste bereidwilligheid onzen verlof pas bij den voor ons soms onvindbaren Kapitein geteekend. Je was, (vergeef me de uitdrukking) het voorportaal van het bureau! Kameraad, ik weet zeker, namens alle soldaten, die U gekend hebben, eerbiedig gedenken wij U!

Heeseman, het zal weer 2^e Pinksterdag worden, hopelijk in vreedzamer tijden, doch ik zal U blijven gedenken hier op dit kerkhof midden tusschen de bosschen van dit rustige Brabantsche land!

Moge deze woorden, die geen uitdrukking kunnen geven van Uw daden, alsmede de getuigenis van hen, die bij Uw heldhaftig sterven ooggetuige waren voor Uw achterblijvende lieve Moeder een troost zijn van haar eenigen zoon en kind, en laat mij voor Rotterdam (Overschie) de borg zijn, dat het gerechtvaardigd is, U te scharen onder de Eerste Helden des Vaderlands.

Heeseman, R.I.P.

Sold. Chauff. JAC. L.

Sinds 1960 ligt in de hal van ingang Binnenhof 1a van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal de *Erelijst van Gevallenen 1940-1945*. Dit document bevat de namen van degenen die in de Tweede Wereldoorlog als militair of als verzetsstrijder voor het Koninkrijk der Nederlanden zijn gevallen. Iedere dag wordt door een medewerker van de Tweede Kamer een pagina omgeslagen, zodat voor het publiek nieuwe namen te zien zijn. Op deze lijst uiteraard ook 'onze' helden.

Bronnen:

Amersfoort, H en P. Kamphuis (2005),

Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied.

Brongers, E. (2016),

Duitse gevallen Meidagen 1940.

Fortanier, majoor P.G.A. en luitenant-adjutant M.N. Fuld (1940),

Verlag Commandant 4 G.B., Breda 19 mei 1940.

Groot, luitenant-adjutant J.S. de (1940),

Verlag van de 1^e afdeling van het 20^e regiment artillerie, Amsterdam 24 juni 1940.

Heeren, C. (1994),

- Zo herinner ik mij de Duitse inval. In: Gewone mensen, ongewone tijden. Het leven van alleman in oorlogstijd in Vesseem, Wintelre en Knegsel. Uitgave van heemkundevereniging De Hooge Dorpen.
- Houbraken, pastoor F. (1933-1944),
Res memorabiles ab anno 1933 (Gedenkwaardige zaken vanaf het jaar 1933). In: Memoriale Parochiae de Knegsel.
- Kam, J. de (2021),
Verborgen verhaal.
- Ministerie van Oorlog, Hoofdkwartier chef generale staf, krijgsgeschiedkundige afdeling (1953),
De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant mei 1940. In: De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II / De Groene Serie.
- Terstroet, M. (1940-1944),
Bonnendagboek. In: Verzameling Tweede Wereldoorlog, inv. 1647. Stadsarchief Rotterdam.
- Verburgt, kornet J.A. (1940),
Verslag van de staf van het 20^e regiment artillerie, Utrecht 8 december 1940.
- Wesseem, kapitein E.W. van (1940),
Verslag van de commandant van de 1^e afdeling van het 20^e regiment artillerie, Bussum 12 juni 1940.